

ИВАН ДАВИДКОВ

ХЪЛМОВЕ ПОД ВЕЧЕРНИЦАТА

И В А Н Д А В И Д К О В

Хълмове
над
вечерни-
щата

С Т И Х О В Е

С О Ф И Я 1966

Б Ъ Л Г А Р С К И П И С А Т Е Л

Завръщането на църкелите

ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЩЪРКЕЛИТЕ

1

Щъркелите пристигаха още в зори
над нашето поречие,
от слънцето неогрято.
Откъм берковските виолетови гори
избликваше светлината
на тяхното огромно ято.

От нея се запалваха стъклата на къщите.
Хората разсънени излизаха навън,
за да познаят щъркелите си.
Дали са същите?
И телефонните жици сипеха весел звън.

А ятото не бързаше. Шумът на крилата
с говора на прасковите пъпки
се сливаше.
Когато зърнеше нейде селце в долината,
то три пъти бавно и тържествено
се извиваше.

Три сребърни венци от криле
се сплитаха
над усмивките,
над тополите,
над пътеките бели –
и тогава два щъркела надолу политаха,
старото гнездо съзрели.

А ятото отнасяше своята светлина
към други села и към радост друга –
и отново над каменната планина
се извиваха трите сребърни кръга.

Хората стояха,
каскети снели,
опрени на плуг,
на фиданка опрени.
До тоя ден едва ли сте ги видели
така красиви, така вдъхновени.

Утрото бе ги пленило с такава магия,
която до дъно душата озарява.
Долината отслужваше една литургия,
която никоя религия не познава.

От Огоста до Ком
тая сутрин плуг буците не разклати,
непосятото семе
прорастваше на мъжете в дланта,
но те стояха със шапки снети
пред красотата,
но те стояха със шапки снети
пред верността
на тия птици червеноклюни.
Те бяха прелетели толкова морета –
не бяха останали при нилските дюни,
а облакът на ятото
ги посяваше над дунавските полета.

Те се връщаха тука –
при колелото без шина,
сложено над покрива
на старата воденица,
при звъна на ковача,
при градинката с крина,
при леките хвърчила
на селските дечица.

А другите отминаваха. Далече. Далече.
Навярно чак над Дунава извиваха те
три сребърни кръга –
толкова малки,
че приличаха вече
на зеницата
на дете.

ПЪРВОТО МОРЕ

Помниш ли старицата?
Тя живееше в съседния двор.
Беше перачка с лице изпито.
До изгризания от дъждовете стобор
денем светлееше нейното корито.

Тя не беше виждала море.
Но хлътналите ѝ рамене
се оглеждаха в коритото, като в лагуна
и над островите и корабите
на чуждото пране
грееше избелялото слънце на сапуна.

Вечно бе мокра, а от ден на ден
снагата ѝ се сгърбваше – все по-суха.
И се носеше дълго в простора студен,
като удар на вълна,
кашлицата ѝ глуха.

Идваха при нея, седяха с часове
децата – мечтатели и капитани.
И над коритото се носеха ветрове
не с мирис на пот,
а на палми и лиани.

Но секваха те.
И лагуната оглеждаше юмручета корави.
Шум на пяна удавяше песента птича.
А една бедняшка риза
плуваше като кораб,
дошъл да ги отправи
към далечния бряг,
който Правда се нарича.

... Ти, който пътуваш през радостта,
не забравяй едно:
онова първо море
беше разлюляно от кашлица, не от бриза
и първият кораб беше с платно
от излиняла работническа риза.

СВЕЧЕРЯВАНЕ

Обичах свечеряването.
Аз и моите връстници
тогава поемахме по склона отсрещен.
Надсвирили с устни планинските птици,
отивахме своите бащи да посрещнем.

Залезът, прогорил планинския гребен,
озаряваше ризите им,
от роса изпрани,
и ние присъствахме
в тоя час вълшебен
на едно шествие на великани.

Не, аз не измислям – наистина беше така:
огромните сенки на тия хора
лягаха над сипеите,
над горската река
и ръцете им разлюлени докосваха кръгозора.

Аз знаех, че когато залезът угасне,
всичко ще се стопи –
и само планините ще бъдат големи.
Но в мен оставаше нещо прекрасно,
което никой не можеше да ми отнеме.

И хванал своя баща за дланта,
съвсем човешка, съвсем обикновена,
аз слизах като полъх на вечерта
през тая вълшебна вселена.

А светулките
пълнеха вировете със светлини,
люлякът се поклащаше от дишането на юни
и пред мен грееха като сто луни
белите дънери
на отрязаните от татко горуни.

ПРОЛЕТ

Събуди ме пукот на пъпки черешови,
от ехото на утрото удесеторен.
И весело тракна резето.
Не беше ли
открехнал вратата ми
пролетния ден?

Излязох.
Южнякът със гърло пресипнало
говореше на дърветата, до земята приведени,
и детско хвърчило,
от нечий сън излитнало,
се мятеше като перушинка напреде ми.

Раждаше се песен
на пътища неизброими
и ставаше златна от семе
черната оран.

Два хълма
със своите ръце незрими
люлееха сребърното въже
на кръгозора.

И то се издигаше
плавно, ритмично,
докосваше облак,
после – дръвче,
и някакво момиченце,
на тебе прилично,
подскачаше под него
на едно краче.

БРЯСТОВЕ КРАЙ РОПОТАМО

Стари брястове край Ропотамо,
вашата романтична хубост де е?
Сняг закръпва сведеното ви рамо
и по коленете на корените ви сивее.

Но скъпи сте ми вие, горди дървета,
осукани от вятъра,
с проскубани клони.
От толкова години ви се заканва морето –
иска от залива да ви прогони.

Дюните ви блъскат със студени гърбове
и вятърът,
който нощем в листата ви се гуши,
хвърля облаци пясък от голите брегове –
протеста на вашите уста-хралупи
да запуши.

А вие му се надсмивате с глас гръмовит,
до пояс нагазили в морската пяна,
и вашият непокорен поглед е впит
високо над кънтящата закана...

Благословен да е суровият ви свят,
неполаскани от съдбата дървета!
Лодките се връщат с улов богат
и вие намятате бръшляните като въжета
и тръгвате
да ги срещнете по ронливия бряг,
че говор на весла насреща ви плува.
Като ръце поклащате
черния си клонак
и даже вашето тихо кашляне чувам.

Видя ли някога, че лежите на брега
и над вас тържествуващо ехтят ветровете,
ще знам, че не сте паднали,
а сте долепили ухо до снега,
за да чуете как расне през дюните
пролетно цвете!

РИБАРСКОТО ГРОБИЩЕ

Има мъртви гробища.
Огромни горуни
с чугунени корени
са ги заковали за пръстта.
А това рибарско гробище
сред високите дюни
заедно с неспокойните пясъци
пътува по света.

Ако в трудна минута останеш тук
и пясъкът сетно легло ти приготви,
ще чуваш на пясъците сипещия се звук
и резкия удар на вдигащите се котви.

Без да можеш да оставиш на пясъка следа
и да се усмихнеш на тия,
които отдавна не сънуваш,
без да можеш да хванеш в дланта си

една падаща звезда —
ти край големия залив ще пътуваш.

Ще те довеждат тия дюни като камили
под нечий прозорец.
И ще поляга техният керван,
за да чуваш
как ласката и целувката са родили
шум на детска косица
под майчина длан.

И ще гледаш
как се мята край залива бриза,
от виолетовите мрежи уловен,
и как, ронейки пясък, по дюните слиза
заедно с рибарите
вечния ден.

Някой ще види, че една капка лъска
на веслото,
до грапавите железа,
и ще каже: „Това е солена пръска...“ —
А то ще е радостна твоя сълза.

СТЪРНИЩА

Стърнищата са дали своя плод
и спят под септемврийската омара.
Ни глас на птица. Ни човешки глас.
Еднички златните следи на шините
ме радват и събуждат в мен сега
въздишката на лятото. Къде е
гласът на пъдпъдъка и росата
на тия бели кукувичи зарани,
изпълнени с кънтящ, прозрачен ек?

Тече безшумно Камчия. Вълните
тежат от отражения и плясък
на чезнещи весла и на платна.

Знам: ще ми каже сбогом кръгозора
с гласа на стара корабна сирена.
Това е сбогом с лятото. Иди си
от тоя бряг и всичко забрави.

И твоята душа е днес стърнище,
плодът на много радости обран е,
от много чувства е останал само
един далечен, чезнещ коловоз...
Но аз вървя, от него озарен,
и бъдните бразди шумят под мене.
Аз гледам тая гола равнина
с една разтърсваща, тревожна обич.

Стърнищата са дали своя плод
и аз ги благославям – уморени,
но мъдри, с черни, гъсти пукнатини,
подобно бръчки по човешка длан.
Житата спят в очите на орача.
Това е трепет, оплоден с надежда,
това е говор на роса, това е
усмивката на рожба, чийто дъх
все още е една прегръдка само.

Каква ти глухота! Брегът е жив!
Вълните се усмихват пред нозете ми
и гривяци се носят над горите,
над ветровете –
и с крила отвяват
от мислите внезапната печал.

ОГЪНЯТ ДОГАРЯ

Между два камъка твойт огън догаря
и пушека търси ръцете ти –
да ги погали.

Тишина.

Само корен с корена разговаря.

Огромните глинени хълмове
са заспали.

Ти слизаш надолу сам – с вечерта.

Твоите жертви са дожънати.

Твоите бразди са доорани.

Идва час – като семе да легнеш в пръстта
и да те завият със сянката си
стръмните балкани.

Стъпките ти

с падналите камъни в долината се стаяват.

Няма звук от тях, няма следа.

В едно небе от клони
мълчаливо изгряват
черните съзвездия
на есенните гнезда.

Към тебе, като песъчинки от вятър понесени,
идват
да се сбогуват
светлинките на далечно селце.
И чувствам:
мъглата на хълмите есенни
се спуска към моето сърце.

Един огън по-малко
на света ще остане,
една песен на дъжд,
сбрана в твоите длани.
Недей си отива!
Една нова пътека,
през ливадите извита,
избелелите орници
за тебе ще пита.
Недей си отива!
Заспалата пролет
се събужда в гнездата
и ехото те търси
с вечерница в ръката.
Недей си отива!

ПЪТЯТ ЗА ТРИГРАД

Вятър се ражда от сянка усойна
една гора пее, другата отпява.
Първата песен ухае на хвойна,
втората песен –
на откоси и тинтява.

Аз питам коляря,
а ми отговаря реката в дерето,
нашарена от капките на летния дъжд:
„Дъгите, преди да се вдигнат в небето,
са лежали по баирите,
сред родопската ръж.
И девойки са вървели по тях
под изгрева разгорян,
и са отнасяли росата и цветовете,
за да се роди
сред нишките на селския стан
сиянието на душата
и сънят на лесовете.“

Де са тия девойки?
Ветровете са изпрели
легенди за тях.
Но където и да мина,
виждам лицата им
от зной потъмнели,
виждам ръцете им
изваяни от глина.

Те се качват по каменистите бърда
и забелели като облачета
над пролома тесен,
засаждат в една бразда
хляба,
баграта
и своята песен...

Земя на поезията, твоя извор видях
в очите човешки.
Те на другите извори го дават.
Видях как със трепет плах
сутрин сури елени минават
и навеждат над изворите
рогата си вити,
и гледат с очи запленени
как под тях се ветреят
на Карлък мъглите,
от човешката хубост огрени.

ХЪЛМОВЕ ПОД ВЕЧЕРНИЦАТА

1

Ти ме питаш за оная планина.
Аз съм задъхан
и не мога да ти отговоря.
Снегове белеят
по моите рамена,
а в душата ми се спуска
и кънти развигора.

Аз ти доведох
девет цъфнали праскови,
които растяха
на един хълм игличен.
Те тръгнаха с мене
и се усмигнаха ласкаво,
защото им казах,
че ти ги обичаш.

Аз ти донесох
отраженията на един римски мост,
които в зелената Чая се полюляваха.
Грееха звезди,
нанизани на песента на един кос
и по облите камъни
преминаваше само уханието на здравеца.

2

Мисля си за поезията.
Ние я слагаме да нощува
върху коравата слама на нашите схеми.
А тя по големите пътища бушува
и сърни пишат по снеговете
най-хубавите поеми.

Тя живее върху гърба
на родопските кончета,
които се спускаха
по една пътека изрита.
Преди да ги зърна,
ме настигна под клоните
тропотът на техните задъхани копита.

Хълмове ли пътуваха,
рамене опрели,
разлюлени от песента
на едно овесено лято?

Конете поспряха —
минзухарени,
люлякови,
бели —
и от техните сенки
разцъфна земята.

Девойки,
чела над гривите надвесили,
ме стрелваха
с погледи свенливи и кратки
и плитките-риби
се мятаха весело
в зеления бързей
на техните забрадки.

Глиненото злато
на планината стръмна
надолу
към звънящите стремена
течеше
и синчецът на една нощ безсънна
върху най-пъстрото халище цъфтеше.

И тревата на една вечер любовна
тук бе втъкана,
за да не може да повехне.
И едно момиченце
с усмивка гальовна

седеше на нея –
по-крехко от ехо.

Боже мой!
В чий сън поникна тоя глас на птица,
под каква стряха,
под каква завивка?
Аз посегнах да погаля
детската косица
и в дланта ми остана
една усмивка...

А керванът се спускаше
в зелена долчинка,
угасваше мигом
и пак запалваше ската.
И водопадът на багрите
ме свличаше като песъчинка
в опаловите вирове на реката.

3

Славеите на Славейно, пили роса
от цветец на иглика,
запахна в здрача.
И по хребетите,
сякаш слезли от самите небеса,
се спуснаха към селото
уморени колачи.

Добър вечер...
Ти, която приличаш на мама
и под мишница носиш трева росна
за козлето,
което ще се покачи на твоето рамо
и с влажно носле
бузата ти ще докосне,
какво си посадила днес?
Фиданка?
Или в браздата
лежат само твоите мисли
за трудния път до хляба? ...
Могъща се издига
над тебе планината,
а ти си така уморена и слаба.

Ще слезе вятъра
да откrehне вратата
с пръсти безшумни.
Седни на прага.
Искам да видя
как в дланта ти
внучето
своята златна главица слага.

Искам да видя
как усмивката ти като ранен месец
над браздите
и над твоите бръчки изгрява
и една сълза,

натежала от славеева песен,
се търкулва
и в детската косица засиява.

И да си тръгна,
изпроводен само от реката,
синя и дъхава като теменуга.
И да ми свети по пътя
само сълзата.
Аз съм щастлив.
И не искам нищо друго.

Смолян, април 1965 г.

Uzkon

ИЗКОП

Кирките слизат все по-надолу.
Звукът им се чупи като буца лед.
Над изкопа остава
само едно дърво голо
и квадрат от небосвода –
намръщен и блед.

Дървото, от черния насип видяло
часа на почивката,
ме повика тук.
Слязох в изкопа.
Срещна ме на дъното бяло
огън, с покрив от шепи –
и никой друг...

Прозвънва ледът
в разклатената стомна.
Просветва до твърдия резен
ножа...

Искам на вашата трапеза скромна,
като ябълка
хубава дума да сложа.

Искам, опрял рамене на пръстта,
да гледам квадратния кръгозор,
който безкрая достига.
Искам да гледам дланите,
които нощта
като хвърчила
над детския сън издига.

Какво че небето е сиво и голо! –
Зората на тухлите грее отвред.
И кирките слизат все по-надолу.
И огънят гледа с очи на поет.

КАБЕЛИ

Често край разкопаните тротоари
сме заставали.
Какво ще засаждат пак?
Акация?
Или топола клоната?
Не – в тия изкопи
работниците засаждат кабели,
с пръсти премръзнали там зариват
корените на светлината.
Те са черни като ония, които се вбиват жадно
в сърцето на кремъка и чернозема,
но в тях тече не сок,
а блясък на крило водопадно,
което над кънтящи долища се взема.
За да поникнат,
не ще ги поят дъждове,
не ще им е нужна влага –
душа им дават работническите гласове,
ударът на кирката
и шумът на поизтритата винтияга.

„Разкажи ми приказка!“ —
моли моят син.

Аз няма да търся красиви измислици,
за ръка ще го хвана,
ще му посоча работниците:
те вървят един по един
и кабелът се вие след тях,
и скърца макарата размотана.
И кабелът ляга в изкопите,
за да поникне над пръстта
стълб,
като стройно дърво,
на което, преди дървесата
да са сънували пролетта,
лампите разпукват
своето огромно цвете.

ЗАМРЪЗНАЛИТЕ СТЬПКИ

Тъмно е.
Цигарата на ближния те води.
А пътят прогизнал те спъва:
спри!

Режат ушите ти
зъзнещите далекопроводи
и огнището на зимата
сее сини искри.

Но калта, без дори да подозира,
губи своята лоша слава –
тя човешките стъпки
с лед бронзира
и паметник на безсънието става.

Той няма пиедестал,
няма плоча, на която
е описан подвиг сред лаврови клонки.

Вместо венец
пред него ще легнат следи на птиче ято
и следи на каруци и тритонки.

А когато се спусне пролетната вода
и южнякът кофражите разлюлее,
един полски мак, червен като звезда,
над тоя скромн паметник ще изгрее.

АСФАЛТ

Когато бях малък, асфалтираха шосето –
онова, старото, по което от години
разхлопани камиони и кабриолети
са отивали нагоре –
към планинските мини.

Работниците копаеха, в пот обляни,
предприемачът пиеше лимонада
и до канавката кипяха
черните казани
като пред вратите на ада.

Прашните лица,
сякаш проядени от ръжда,
се гърчиха под юлското небе запламтяло,
а подпрял върховете на тополите
край града,
асфалтът блестеше като огледало.

42

НАПИШИ СТИХОТВОРЕНИЕ

Напиши стихотворение,
напиши поема,
изкъпи думите
в жива вода.
Нека песента
в небето се взема,
хваната за лъча
на една звезда.

Посей мислите
като пшеница,
с блясък на сѣрп
ги озари.
Ако нощта
остане без зорница –
намери я в сѣрцето си.
И чудо стори!

Ти имаш власт,
каквато има искрата само:
разгаряй пожар
от главнята слаба.
Чуй:
хоризонтът се гъне
от напора на човешко рамо
и светлина на планети и песни
попива в хляба.

Духанне

ИМАШЕ ЕДИН ХУДОЖНИК

Имаше един художник. Малко чудак.
Така мислеха възрастните. А ние, децата,
вървахме с любопитство след него
и гледахме как
се поклаща под товара на платната.

Неговото пристанище беше там,
където вълните на могилите се надигаха.
Триножникът го закотвяше
за тоя свят голям
и съветник му ставаше
песента на една чучулига.

Разгърдени селяни оряха сред полето,
червенееха кончета, опънали юзди,
а той повтаряше техните бразди
с облаци в небето
и ги посяваше със звезди.

И загърнат в своя поизносен шал,
ехо на чучулиговата песен сторен,
той викаше дървесата, леко примижал –
и те на платното му пускаха корен.

Когато се връщаше, вървеше едва-едва
и сливаше своите стъпки
със стъпките на хората боси.
Та лесно ли беше това –
толкова хълми и облаци
под мишницата си да носи?...

Зиме прозорчето му ставаше като мътно петно.
И когато чуеше как вънка фъртуната се мята,
той запалваше едно слънце на своето платно,
за да стопли не дланите си, а дървесата.

Откъде бе го взел? Дали от небето сърдито?
Не – там е мрак, вятър ледни висулки сече.
Навярно го е носил, в своето кепе скрито,
както момчетата носят
паднало от гнездото врабче...

Такива хора не оставят за себе си нищо,
дават радост на другите
и от нейния хляб живеят.
И угасвайки, запалват такова огнище,
край което бъдещите дни
сядат да се сгреят.

Те не сбират на доволството
дребните зрънца,
живеят в безсъници
и безмълвно умират,
оставили галактики от чувства и слънца.

Практичните хора
трудно ги разбират.

ЗАСПАХ В ЕДНА КРАЙПЪТНА СЕЛСКА КЪЩА

Заспах в една крайпътна селска къща
върху възглавка, дето бе извезан
петел. И сутринта, преди да съмне,
закукурига той – и ме разбуди.
Навън бе здрач – със мокри коловози,
засипани от сенки. И вървяха
мъже с коси от зноя избелели.
Те бяха овощари. Дървесата
като деца се сбираха край тях
да им покажат своя плод. И мракът
от заревото им бе изтънял.
Това ли бяха моите връстници,
с които бос по нивите съм тичал?
Заслушани във глас, нечут от мене,
те крачеха през дългите градини,
вгълбени като есенни дървета,
и бяха раменете им превити
от мисли, от вълнения и грижи.
А в бръчките – невидимо – лежеше

на долината бѣдното цѣфтение
и хората старееха с една
дълбока земна мъдрост. И ръцете им
се сливаха с натегналите клони
по цвят и по копнеж, и по съдба.

Аз бях щастлив, че тука съм израснал,
че са ми дали дъх творци, които имат
величието

да са неизвестни,
които си отиват от земята
изпратени с бушуващо цѣфтение
и звън на златен облак от пчели.

АЗ ИСКАМ НАЙ-ХУБАВА ДУМА ДА ТИ КАЖА

Река от прозорци тече по паважа,
под невидими стрехи тече,
не изтича.
Аз искам най-хубава дума да ти кажа,
а нощния дъжд преди мен
я изрича...

Хълмовете на Грузия спят ли вече,
или са станали музика,
едва доловима,
която пристига много отдалече,
заедно с вятъра на софийската зима?

Заспаха ли край Арагва лозниците голи,
или увити по дъжда към небето растат
и протягат своите възлести стволи,
гроздове от сънища на нощта да дадат?

Спят ли въщи играчките?
Или слушат гальовно
как сина ти невръстен във люлката гука
и първото му зъбче като капка дъждовна
в усмивката на грузинската нощ блещука?

... Къщата опират гърбове-калкани,
бръшляни отръсват своята мокра брада.
А ние вървим, поете Мачавариани,
и слушаме странната музика на дъжда.

Тя от ламаринените покриви пада,
залива града и го носи към безкрая:
с редките минувачи,
с потъмнелите фасади,
с черните дървета, потекли по стъклата на трамвая.

* * *

Тук свършва словото.
Извикаш ли, гласа ти
ще се превърне в алена виелица от шума,
в лъч, който посребрява папратта,
в пътека сива, от дърварски стъпки издълбана,
и в черни буки, уловени за ръце,
които тежко се изкачват до небето.

Какво са мислите ти в тоя ден на есента?
Какво си ти, поелия нагоре,
където празникът на багрите бушува? –
Един тревожен щрих от четката незрима
на вечната природа. Кратък лъх
от нейния огромен цветен вятър.
Прах върху бързите нозе на вечността.

Ала копнееш ти за още красота
и със последната си стъпка я заплащаш.

И се преливаш в златната мъгла на върховете –
в това стопено слънце – и стоиш,
заслушан в разговора на звездите.

Там свършват багрите –
и почва музиката на небето.

НАЧАЛО

На Първан Стефанов

Животът мина
наполовина.
Спираш на пътя и гледаш смутен.
Колко приятели имаш?
Малцина.
И оредяват от ден на ден.

А си припомняш квартирите тесни.
Вие седите край димната свещ
още съвсем неизвестни
и честни
в своите помисли,
в своя стремеж.

Хлябът не стига, но чувствата стигат.
Блок и Багрицки в джеба лежат.
Не е издадена първата книга.
Още е груб и тревожен стихът.

Още с протрита студентска подметка
чувстваш как грапав е хорският път.
Още уютът и тънката сметка
нейде зад девет морета мълчат.

... Пуши свещта.
Томче стихове в здрача
свети, подобно на лунно петно
между трохите от селска погача,
месена с черно берковско брашно.

ПОКРИВИТЕ СЕ ЛЮЛЕЯТ ОТ ЛУДИЯ ВЯТЪР

Покривите се люлеят от лудия вятър.
Изплашените антени за облаците се държат.
И перде на прозорчето ти става светлината
на листата,
 които в небето кръжат.

Отмахни туй перде – и ще видиш:
до комина, на завет сгушен,
зъзнещи врабчета крият под сивите керемиди
своя сън, като тях опушен.

Заглъхват по улицата сетните крачки
край купчина въглища, от скреж побеляла,
и сетния трамвай
скърца със своите спирачки
при хлебарницата до канала...

Тихо е долу. От палубата на своя покрив
ти виждаш:
колите като камъни на дъното лежат.
И сред палитри и платна мокри
над безброй човешки съдби
поемаш на път.

Покривите ти дават волността на небесата,
от облаците те отделя
само сянката на перваза
и през тавана прокапал ти ловиш зората
в една стара оранжева ваза.

Ти първи виждаш, че пролетта пристига,
първи усещаш нейната прохлада.
И твоята усмивка, като перо на авлига,
над зъзнещите улици пада.

РЕМБРАНД

Спомни си оня живописец стар
и притай дъха си, за да чуеш
как бавно се изкачва по една
кънтяща стълба – и свещта му озарява
картините, разхвърляни безредно,
оплетени от паяжини прашни.
Трепери по студените стени
загасващото пламъче. Но то
събужда дни със мелници скриптящи,
конто мелят северното лято,
събужда облаци холандски и гласа
на скъпи хора, на поля вечерни.
И той,
най-бедният от всички бедни,
с ръкав докосва прашните платна.
И нейде издълбоко го поглеждат
очи,
зарадвани от тая среща,
и старият килер се озарява
от тяхната нетленна светлина.

... В часа, когато беше страшно сам
и въвн пред прага птиците кълвяха
загльхналите стъпки на сеячите,
помоли той сърцето за една
минута безконечно дълга. И повика
най-хубавите дни, в които е обичал,
в които жътва е лежала на дланта му,
в които с дума хубава е стоплил
човек и камък. И като дъждовна капка,
която бавно слиза по стъклото,
за да намери есенна бразда –
се спусна към безмълвната земя,
към сънищата и небитието.

УСМІВКА

На Атанас Далчев

Когато словата са тъй костеливи,
че с мъка ги вади
от черупката на мисълта,
когато перото най-сетне заспива,
потопено във първия лъч на утринта –
той вдига очи от хартията тиха
и вижда с усмивка:

В ТЪМНИЯ КЪТ
четирите му рожби,
като четири стиха
върху белия лист на постелята
спят.

ПОРТРЕТ

Ти стоиш до прозореца. Планината къде е?
Отми я дъждът,
който вали седмици наред.
Една топола своята четка люлее
и рисува по стъклото твоя портрет.

Той е някак нереален и необичаен.
Очите ти са същите, а в тях сега
светят неоните на квартала краен
и простряното пране
тъмнее от есенна тъга.

Един работник пуши,
подпрян до дървения мост,
мократа улица
огънчето на цигарата му отразява.
По две твои бръчки, като по коловоз,
последната каруца преминава.

Изпълват те стъпки в тишината здрачна,
опушен, измокрен в теб диша града.
За първи път виждаш душата си прозрачна.
нарисувана на стъклото
от тополата и дъжда.

НАДПИС НА КНИГА

Умей да почваш отначало.
Умей над пепел да градиш.
Умей с крило, куршум познало,
над низостта да излетиш.

Не се зазиждай зад стените
на своя дом, на своя час.

Гоген отиде във Таити,
за да се приближи до нас

Puccina om garere

ПИСМА ОТ ДАЛЕЧЕ

Искам една тайна да ти открия:
аз съм ти изпращал много писма,
но те не са писани на хартия
и ти не си ги получавала у дома.

Техни редове бяха релсите неумолими,
които ме люшкаха
между тебе и кръгозора,
между кълна,
заспал под бялата зима,
и тежката жътвена умора.

Точки им слагаха опушените гари,
колкото да си поема дъх – отново
в далечни поля,
когато зазаря,
ехото на мостовете
ми подсказваше най-нежното слово.

Писма на обичта...
Мен ми стига това,
че облаците са ги чели,
че ветровете са сричали техните редове,
че върхове звездочели
са ми поднасяли вместо хартия
своите снегове.

Мен ми стига това, че от тях е оставало
не мастило,
а фенер на стрелочник,
с ореол от мъгла,
и кладенче, родено от стъпката ми,
което е давало
живот на цветец, разлюлян от пчела.

МУЗИКА

Музиката ни омагьоса.
Тия видения в мъглата бяла
острови ли бяха,
пристанища ли бяха?
Високите полилеи
в концертната зала
като безсънни фарове горяха.

Свистяха въжета,
мачти се превиваха
над морската шир закипяла.
И вълните на клавишите
святкаха и се разбиваха
в черния бряг на рояла.

ЕСЕННА ЕЛЕГИЯ

Не ме оставяй сам...
Есента дойде.
Листата засипаха очите на полския път.
Дърветата – мокри – по изкопите седят.
Кой на топло до нечий огън ще ги отведе?

Един прилеп над мен прехвърква.
В минути такива
се слива
черният облак – с черната нива,
моята душа – с планината мълчалива...
Мръква.

А ти обличаш най-светлата си дреха
и заставаш до прозореца отворен. –
Като бяло дръвче, като ехо
с нишка златна
ме закотвяш за своя корен.

И виждам: по хълма поема лозар с фенер.
Светлината се люшка
до тъмния му ямурлук.
И лозята се качват след него —
към нов гроздобер.
И чувам на кирка далечен и призивен звук.

ИСКРЕННОСТ

На Лидия и Иван

При вас съм идвал неведнъж и дважд,
не съм заварвал никога вратата
заклучена. И огънят не е
угасвал под ръката ми простряна.
Обичах малката ви стая, дето
по масата лежах мокри четки,
наброски и гравюри. А навън
се вдигаха калкани и антени,
гравирани по зимната мъгла.

Тъмнееше пердето като облак
и там, на дъното му, телевизорът
изпращаше светкавици към нас.
Канарчето се сепваше. Гласът му
политаше с тревога непозната.
То виждаше навярно своя остров,
пронизан от тропическата буря,
и вятърът го мятеше сега
подобно жълт листец. О, тоя вятър!

И в мен кълтеше той, и аз се блъсках
в един кафез от размисли изплетен –
да преоткривам истини, открити
преди светът да бъде сътворен.
Аз търсех истината на ония
поети, с вик прокъсали буквара
и като гвоздей вбити в съвестта ни,
получили единствена награда –
отрова, охтика или куршум...

Недейте никога заключва тая
врата, която стъпките ми води
към искрената дума, към стената
със фреските наивни на сина ви,
към паяжината от нежни щрихи,
в които красотата е пленена,
към песента на старото канарче
и неговите сънища лилави.

Човека търси искреност. Да седне
без мисли скрити, без кроежи хитри.
На масата да има къшей хляб.
И длан приятелска. И нищо друго.

Когато си отива към дома,
доверието да го съпровожда...

БЕЛИЯТ КОН

Имаше път под прашни черници
и едно момче на прозореца,
което обичаше да гледа
как с тромави стъпки
откъм селската воденица
се задаваше белият кон на съседа.
Той спираше до вратнята,
подушваше резето
и поемаше нагоре по чукара,
после се спусваше лудо към полето
с грива,
пламнала от светлина на минзухари...

На оня прозорец трепка паяжина,
изплетена от тишина.
Тревата на двора
е станала много голяма.
Няма го белия кон с пеещи стремена
и онова момче го няма.

Непознат човек върви по брега.
Дали идва, или си отминава?
Ах, събудете минзухарите!
Нима не виждате, че сега
белият кон се задава?

СЕВЕРНА ПЕСЕН

Сънувах, че съм спрял да си поема дъх
сред тундра огромна, от сняг завяна.
Пред мен на постилка от замръзнал мъх
слагаше своята уморена глава океана.
И лодки, остри като игли,
шиеха дреха на зимата
от вълните и северното сияние,
и полюсът пронизваше ековитите мъгли
със своето сурово дихание.

Но когато елените се зададоха,
разлюлели рога
като гора, през която луната наднича,
и се отрони от тях,
и падна на снега
единствената им шумка —
едно северно птиче,
аз взех клонче скреж —
да ми свети в нощта —

и тръгнах да търся друга гора,
разлюляна от рилски ветрища,
да търся другия полюс на света —
мълчаливата светлинка
на твоето огнище.

Percu

БИЛЕТ ЗА ПЪТ

Дай на гишето
своето спокойствие и тишината,
които те пресищат и гнетят,
и ще получиш срещу тях
един билет за път,
и твоя нова гара ще е далнината.

Ако купето ти е празно, ако няма
очи, в които да те мами кръгозора,
не стой самотен на платформата голяма
където само буферите спорят.
Повикай вятъра
и се смести, за да поседне
на твоята седалка.
Или в есенния здрач
повикай облака,
окъпан от лъчи последни,
повикай стъпките
на някой късен минувач.

Щом имаш близостта на друг,
не ще ти бъде нужно нищо,
ще си богат
и ще е твоя синята вселена.
Не спирай!
Нека никога не те пресища
мухлясалият хляб на радостта несподелена.

Срасни се със звъна на релсите.
Това е пулсът на земята –
тревожен и неравен.
Нека неговата тръпка те обземе.
Вървят през нивите сеячи.
Разтвори душата –
и в раните ѝ
да се сипе благодатно семе...

Ако ли секне твоят глас,
ще знай аз: поел си
по нов, нечакан път –
и си оставил незатворена вратата.
И двете сиви, закънтели релси
отнасят твоето дишане
към далнината.

ДРЪВЧЕ НА ПЕРОНА

Дръвче на перона,
едничък пътник неотпътувал,
колко години стоиш
до вечно скърцащите врати?
Навярно никой на земята не е сънувал
толкова пътища и влакове,
колкото си сънувало ти.

Вятърът тича
и се препъва в релсите неми.
Среднощният сняг
чернее по отсрещните балкони
и замръзнали врабчета,
като сажди големи
падат от твоите клони.

Но коловозите прояждат снега.
Зимата си отива.

От напора на южняка могилите кънтят
и ти протягаш
в своята ръка нетърпелива
първото зелено листенце —
като билет за път.

А очите на локомотива
не го забелязват.
Колелата се смеят: „На юг! На юг!“
Релсите като нож твоята жажда прерязват
и ти отново оставах тук.

Искаш ли да дойдеш с мен?
За ръка да те хвана,
да подтичваш като момче,
смарагдена риза развяло,
да те изкъпя под един водопад,
да те изведа на Балкана,
за да спиш, опряло гърба си
на едно облаче бяло.

Там ще се сбогувам с теб.
И когато отново над мъглите възлезна,
ти ще се затичаш насреща ми —
и затрептяло от вълнение
ще ми разкажеш една приказка звездна —
и тогава аз ще напиша
най-хубавото си стихотворение.

ПРЕЗ ДЕФИЛЕТО

В часа, когато хората прекрачват
най-шумно

от една година в друга,
аз бях на път през глухо дефиле,
затрепкало с далечни, редки лампи.
Но чух наблизо говор и ме лъхна
ухание на хляб и детски длани.
През тая нощ нанякъде вървяха
работници от близките строежи,
навярно с мушамы на раменете,
защото шум броеше всяка стъпка.
И минал камион огря за миг
жена, която подир тях вървеше,
прегърнала със двете си ръце
дете и хляб –
от шала ѝ завити...

Къде отиваха? На друго място?
На друг строеж? И точно в тоя час?

Във джеба им потракваше кибрит.
Където и да спрат, ще палнат огън
да озари замръзналите буци
на някой изкоп, да посее искри
в пръстта и да поникне там бетон.
Те носеха в душата си зърна
от дългите вършитбени хармани
и всяка нощ сънуваха бразди,
поведени от плуг, и всяка сутрин
ги будеше гласът на чучулига.

Към огъня, подкладен от греди,
към корена на бъдещите жътва
вървяха те със мокри мушамы
в нощта на най-възвишените мисли.
И тиха, светла крачеше до тях
жената в шал от капки дъжд изплетен,
прегърнала със двете си ръце
дете и хляб – усмивка и надежда.

А в светлина на фарове летящи
пред мене се поклащаха конете им
със мокри бели гърбове. Дъждът,
димящ и гъст, подскачаше по тях
и носеше среброто им надолу –
да озари реката, потъмняла
от зимни сънища и дим на гари.

ТОВАРНИТЕ ВАГОНИ

Те не спират тържествено
на главните перони
и не ги посрещат с размахани букети –
тях, прашните вагони,
товарните вагони,
с боя, излиняла от дъждовете.

А даже и да ги посрещат,
те се чувстват неудобно,
не обичат почестите. Те са такива:
дай им път,
закънтял през клисури огромни
и нагорнище,
по което се задъхва локомотива.

Дай им нощи ветровити с дъжд,
който тече
по клони и сънища.

Дай им очите на огняря,
който уж хвърля въглища,
а се свежда над читанката на своето момче
и усмивката му се разпалва
от лютивата цигара...

Отминават вагоните – скромни и сиви,
почернели от сажди и въглищен прах.
Но аз ги обичам,
защото и най-лъскавите локомотиви
мъртви биха били,
ако не вземаха огън от тях.

И разбирам сега колко много значи
жестът на някогашния кантонер от нашата спирка:
когато минаваше излетният влак –
той помахваше байраче,
когато минаваше товарният –
заставаше мирно.

И по навик, останал още оттогава
аз трепвам, в звъна на релсите заслушан,
и се радвам,
когато товарният влак преминава
и бърше потта си с кърпа от пушек.

И се радвам, когато виждам старите вагони
на някоя линия, където е цъфнало жълтурче –

те приличат на работници,
седнали под прашните клони
да разчупят своя хляб
и да пийнат от глинено павурче.

И се радвам,
ако видя някое тебеширено човече,
нарисувано до буферите
или над колелата:
значи, вагоните
има с кого да си говорят вечер –
уморените вагони,
натоварени с пътища и вятър.

ОЧАКВАНЕ

Децата на железничарите имат ли дом,
или нощните влакове са тяхна люлка?...
Където и да бъдат,
семафорите запалват мълчешком
над техния сън по една светулка.

Пулсът им като удар по траверса трепти.
Те усещат диханието на локомотива,
когато над кълтящи долища лети,
когато като свредел
в планината се забива.

Димът на влака над техните мисли расте,
в едно безкрайно очакване
пуснал корен.
И по свирката проточена познават те
усмихва ли се баща им,
или е тъжен и морен.

И в една капчица дъжд, почти незрима,
те виждат спирачната будка стара,
където е толкова тясно, че място има
само за един спомен
и за една светкаща цигара.

Но тя пази топлинка на късно завръщане,
шум на мокра шуба в антрето студено...
И прозорчето,
от бръчките на дъжда намръщено,
светва, от внезапна усмивка озарено.

Децата се вслушват,
развълнувано дишат
и още неуспели блузките си да нахлузят,
усещат: на пътища и на облаци мирише...
И бодва челцата им небръсната буза.

ЕСЕННИТЕ ДУНАВСКИ ПРИСТАНИЩА

Есенните дунавски пристанища,
кейовете, мокри от мъгла...
Скриват ги от теб високи здания
и балкони със пране опушено,
и акации без птичи глас.

Ти не си отраснал там. Защо ли
търсиш кейовете?... Ти тъгуваш,
че не си роден на някой шлеп –
да ти бъде дом една каюта:
дом, под който залезите плуват,
дом, под който градове заспали
своя сън изпращат на морето.

И поведен от внезапно чувство,
като някое момче се радваш,
щом през пушека на влак забързан
зърнеш дунавските брегове...

Ето старите свищовски хълми.
Утринта е все така мъглива.
Гроздобера тръгва из градчето
и разбужда бърчите с юмрук.
Дълъг черен шлеп стои на кея.
Там една жена потраква с кофа
и до нея е запял петел.
Той е кацнал не на летва сива,
а върху самия хоризонт
и прилича в утринта на слънце,
озарило мътните води.

Влакът отминава и ти взема
всичко – но в къртежа му остава
оня звън на кофата, която
бавно, като котва се издига.
Шлепа тръгна ли?... Той не е спирал
до брега. Отдавна той пътува,
воден не от кораб, а от мисли,
в твоите безсъници родени.

И обзет отново от копнеж
по това, което се не сбъдва,
сядаш да напишеш тая песен
с редове като вълни, които
след един отминал шлеп пътуват.

ЩЕ СИ СПОМНИМ

Ще си спомним завоя
с трите високи дървета,
къщата до самия дунавски бряг
и фенера,
закачен на един гвоздей до пердето,
цялото изтъкано от скреж и от мрак.

Ще си спомним столовете,
които към хляба се приближаваха,
ленените лебеди,
заплували над миндера,
и тесния прорез на печката,
който огряваше
шинела на кантонера.

Ще си спомним ръцете,
които разливаха грижовно
димяща супа в чиниите стари

и преминаващите влакове,
които отново
ни караха да търсим през прозорчето
гари.

Ще си спомним,
защото времето ни отнема
наивната надежда,
копнежа, вълнението, радостта.
И може някому странно да изглежда,
но се чувстваме щастливи,
че има на света
един кантонерски шинел,
който с пиринчените си копчета свети,
една скърцаща врата, която ни вика пак
при един завой с три високи дървета,
в една къща до самия дунавски бряг.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЗАВРЪЩАНЕТО НА ЩЪРКЕЛИТЕ

Завръщането на щъркелите.....	7
Първото море.....	10
Свечериване.....	12
Пролет.....	14
Брястове край Ропотамо.....	16
Рибарското гробище.....	18
Стъринца.....	20
Огънят догаря.....	22
Пътят за Триград.....	24
Хълмове под вечерницата.....	26

ИЗКОП

Изкоп.....	35
Кабели.....	37
Замръзналите стъпки.....	39
Асфалт.....	41
Напиши стихотворение.....	43

ДИХАНИЕ

Имаше един художник.....	47
Заспах в една крайпътна селска къща.....	50
Ав искам най-хубава дума да ти кажа.....	52
Тук свършва словото.....	54
Начало.....	56
Покривите се люлеят от лудия вятър.....	58

Рембранд.....	60
Усмивка.....	62
Портрет.....	63
Надпис на книга.....	65

ПИСМА ОТ ДАЛЕЧЕ

Писма от далече.....	69
Музика.....	71
Есенна елегия.....	72
Искреност.....	74
Белият кон.....	76
Северна песен.....	78

РЕЛСИ

Билет за път.....	83
Дръвче на перона.....	85
През дефилето.....	87
Товарните вагони.....	89
Очакване.....	92
Есенните дунавски пристанища.....	94
Ще си спомним.....	96

Редактор Л ю д м и л а И с а е в а
Художник И в а н К ъ о с е в
Худ. редактор М а г д а А б а з о в а
Техн. редактор Л ю б е н П е т р о в
Коректор А с е н Б р а я н о в

Формат 32/84/108; тираж 2600 екз.; печатни коли 6.25; издателски коли 4.74; л. г. VI / 29; поръчка № 39 / 1965 г. на изд. „Български писател“ дадена за набор на 23.XI.1965 г.; излиза от печат на 25.I.1966 г.; цена 0.37 лв.

Държавно военно издателство – София